

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.I.20.978/2019/6. szám

A tanács tagjai: . Orosz Árpád tanács elnöke
. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes előadó bíró
. Gyarmathy Judit bíró

A felperes

A felperes képviselője: Dr. Arányi Szabolcs Farkas ügyvéd

Az alperes: I. rendű
II. rendű
III. rendű
IV. rendű
V. rendű
VI. rendű
VII. rendű
VIII. rendű
IX. rendű
X. rendű
XI. rendű
XII. rendű

Az alperesek képviselője: Dr. Varga Beáta ügyvéd I. rendű képviselőjében
Dr. Györgyei Andrea eseti gyám II-III. rendű képviselőjében
Dr. Mezei Julianna ügyvéd IV-VIII. és XII. rendű képviselőjében
Dr. Mihály Róbert ügyvéd IX rendű képviselőjében

A per tárgya: Végrendelet érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: VI-VII. rendű alperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

ővárosi Ítéltábla 1.Pf.20.676/2018/15/II.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

ővárosi Törvényszék 71.P.22.082/2015/122.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.20.676/2018/15/II. számú jogerős ítéletét a felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartja;

kötelezi a VI. rendű alperest, hogy 50.000 (ötvenezer) forint, a VII. rendű alperest, hogy 20.000

(húszezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget fizessen meg 15 nap alatt a felperes részére.

A le nem rótt 369.000 (háromszázhatvankilencezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az örökhagyó 2013. május 29. napján elhunyt. Törvényes örökösei testvérei, IV.rendű alperes és XII.rendű alperes, valamint az elhunyt B. K. testvér jogán gyermekei, V.rendű alperes és IV.rendű alperes voltak.
- [2] Az örökhagyó a halála előtti napon 2013. május 28-án - az alperesek állítása szerint - szóbeli végrendeletet tett, S. B-né és F. R. tanúk jelenlétében.
- [3] A hagyatéki tárgyalást megelőző napon a felperes megjelent a közjegyzőnél és az erről felvett hivatalos feljegyzésből kitűnően apja - az egyik törvényes örökös: IV.rendű alperes - képviselőjeként bejelentette, hogy az apja a tárgyaláson nem tud megjelenni, és egyezségkötés reményében kéri a tárgyalás elhalasztását azzal, hogy a szóbeli végrendelet érvényességéről a tárgyalást követően fog nyilatkozni. A közjegyző a tárgyalás elhalasztására irányuló kérelmet elutasította, a szóbeli végrendeleti tanúkat kihallgatta, majd a tanúk 2013. május 29-én kelt írásbeli nyilatkozatában foglaltakat az örökhagyó szóbeli végrendeleteként kihirdette. A hagyatéki tárgyaláson jelenlévők az örökhagyó szóbeli végrendeletét érvényesnek ismerték el. A közjegyző a végzésével az örökhagyó hagyatékát teljes hatállyal végintézkedésen alapuló öröklés jogcímén a szóbeli végrendelet alapján adta át egyebek mellett - a felülvizsgálattal érintett körben - a 2. pontban megjelölt 20. helyrajzi számú, ingatlant a VI. rendű alperesnek, a 10. pontban megjelölt 1. helyrajzi számú ingatlant a VIII. rendű alperesnek.
- [4] A hagyatékátadó végzés ellen a felperes apja által előterjesztett fellebbezés alapján a Fővárosi Törvényszék a 43.Pkf.637.243/2014/4. számú végzésével a hagyatékátadó végzést helybenhagyta.
- [5] IV.rendű alperes - a felperes apja - 2014. augusztus 9-én elhunyt, örököse a felperes.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [6] A felperes módosított keresetében kérte annak megállapítását, hogy az örökhagyó 2013. május 28-i szóbeli végrendelete érvénytelen, illetve hatálytalan.
- [7] Kérte kötelezni az alpereseket - a II. és III. rendű alperesek kivételével - a hagyatékátadó végzéssel a részükre átadott ingatlan és ingó hagyaték 1/3 részének kiadására, ennek körében a hagyatékátadó végzés 18. tétele vonatkozásában közös részesedésükre tekintettel az I., IX., XI. és XII. rendű alpereseket egyetemlegesen kérte 4.172.873 forint megfizetésére kötelezni. A 71.P.22.082/2015/28. számú előkészítő iratában a keresetét annyiban módosította, hogy a VI-VII. rendű alperesekkel szemben kérte annak megállapítását, hogy a 11027/Ü/503/2013/21. számú hagyatékátadó végzéssel a részükre átadott ingatlanok 1/3 tulajdonjogát öröklés jogcímén megszerezte. Hivatkozása szerint a szóbeli végrendelet jogilag nem létező, mert annak tételekor az örökhagyó összefüggő nyilatkozat tételére alkalmatlan állapotban volt, továbbá cselekvőképtelen volt. Keresethőségi jogát a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 653. §-ára alapította azzal, hogy jogelődje az örökhagyó egyik törvényes örököseként a hagyaték 1/3 részének öröklésére volt jogosult.
- [8] Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

- [9] A VI-VII. rendű alperesek elsődlegesen a per megszüntetését kérték a polgári perrendtartásról szóló (a továbbiakban: régi Pp.) 157. § a) pontja és a 130. § (1) bekezdés g) pontja alapján. Álláspontjuk szerint a felperes a szóbeli végrendelet megtámadására nem jogosult. Arra hivatkoztak, hogy az örökhagyó hagyatékának megnyíltakor az örökhagyó egyik törvényes örököse a felperes jogelődje volt, aki a szóbeli végrendeletet nem támadta meg. Miután a felperes jogelődje az örökhagyó hagyatékának jogerős átadását követően hunyt el, szerintük az öröklési rend nem változott meg. Mindezt úgy értékelték, hogy a felperes perbeli legitimációval nem rendelkezik, a régi Ptk. 653. §-a alapján a szóbeli végrendelet megtámadására nem jogosult.

Az első- és másodfokú ítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy B. M. 2013. május 28. napján tett szóbeli végrendelete a peres felek egymás közötti viszonyában érvénytelen. Megkereste az ingatlan-nyilvántartási hatóságot a tulajdonjogban bekövetkezett változások öröklési jogcímén történő átvezetése iránt, rendelkezett továbbá az ingóhagyaték pénzbeli megfizetéséről az ítéletben részletezettek szerint.
- [11] Indokolása szerint annak eldöntése, hogy a felperes a szóbeli végrendelet megtámadására perbeli legitimációval rendelkezik-e, a régi Ptk. 653. §-a alapján érdemben, ítélettel elbírálandó kérdés. Az itt kifejtettek szerint a régi Ptk. nem tartalmaz olyan szabályt, hogy a végrendeletet csak az támadhatja meg, aki azt nem fogadta el érvényesnek és hatályosnak. Iratellenesnek találta az alperesek állítását, miszerint a felperes a hagyatéki tárgyaláson nem jelezte, hogy a törvényes örökös érvénytelennek tekinti a végrendeletet, ugyanis a felperes a hagyatéki tárgyaláson nem vett részt. Önmagában pedig az a tény, hogy a felperes mint a II. és III. rendű alperesek törvényes képviselője a végrendelettel juttatott pénzüsségeket felvette, szerinte nem szüntette meg azt a jogát, hogy a végrendelet érvényességét a későbbiek során vitassa.
- [12] Az elsőfokú bíróság utalt arra: a perben nem volt vitás, hogy végintézkedés hiányában a régi Ptk. 608. § (2) bekezdése alapján az örökhagyó törvényes örökösei a testvérei és elhunyt testvére jogán annak a gyermekei. Rögzítette, hogy a felperes jogelődje 2014. augusztus 9-én elhunyt, hagyatékának törvényes örököse a felperes. Mindezt alaptalannak találta az alperesek hivatkozását, miszerint a felperes a per megindítására a régi Ptk. 653. §-a alapján nem volt jogosult. Ítélete indokolásában kiemelte még a következőket. A felperes jogelődje a hagyatéki tárgyaláson nem tudott megjelenni, kérte annak elhalasztását, kérelmének elutasítása mellett a közjegyző a hagyatékot átadta. A hagyatékátadó végzés ellen a felperes jogelődje fellebbezéssel élt, amelyben a szóbeli végrendelet érvénytelenségére és hatálytalanságára hivatkozott, azonban még a fellebbezés elbírálása előtt elhunyt. A szóbeli végrendelet megtámadásában és az öröklési igény érvényesítésében érdekelt fél jogutódja a felperes.
- [13] Az I., a IV-VIII. rendű és a XII. rendű alperesek által benyújtott fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét részben megváltoztatta, és az I. rendű alperest 339.560 forint, a IX. rendű alperest 500.000 forint, a XI-XII. rendű alperest személyenként 1.666.665 forint megfizetésére kötelezte. Az elsőfokú ítélet további fellebbezett rendelkezéseit azzal a kiegészítéssel hagyta helyben, hogy a felperes tulajdonjogának bejegyzésével kapcsolatos szolgáltatási díj megfizetésére a felperes köteles.
- [14] A másodfokú bíróság - a felülvizsgálattal érintett körben - az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást ítélkezése alapjául elfogadta és az arra alapított jogi következtetésekkel is egyetértett.
- [15] A fellebbezés kapcsán kiemelték szerint a régi Ptk. 654. §-a alapján a végrendelet érvénytelenségének, illetőleg hatálytalanságának megállapítására irányuló igényét az arra jogosult határidő nélkül, bármikor érvényesítheti. Ennélfogva tévesnek tekintette az alperesek érvelését tekintetben, hogy mivel a felperes jogelődje a szóbeli végrendeletet nem támadta meg, örököseként a felperes sem jogosult annak megtámadására.

- [16] Okfejtése szerint, miután a felperes jogelődje elhunyt, törvényes örökösi minőségében az örökhagyó hagyatékával szemben fennálló öröklési igénye halálával örököse a felperes szállt, erre tekintettel a felperes apja öröklési igényét és ehhez a szóbeli végrendelet megtámadásának jogát jogutódként érvényesíti. Ebből következően megállapította, hogy a kifejtettek alapján a felperes a perbeli igények érvényesítésére keresetösségi joggal rendelkezik. Mindazonáltal a VI-VII. rendű alperesekkel szemben előterjesztett keresetnek helytadó elsőfokú ítéletet a fentiek szerint helybenhagyta.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [17] A jogerős ítélet ellen a VI-VII. rendű alperesek éltek felülvizsgálati kérelemmel, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését és tartalma szerint az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, a kereset elutasítását, másodlagosan az első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték.
- [18] Hivatkozásuk szerint a jogerős ítélet a régi Ptk. 608. § (2) bekezdésébe, valamint a régi Pp. 121. § (1) bekezdésébe és 215. §-ába ütköző módon jogszabálysértő. Megismételt érvelésük szerint a felperes a kereset megindítására perbeli legitimációval nem rendelkezik, mivel a hagyaték megnyílásakor nem volt az örökhagyó törvényes örököse. Hangsúlyozták, hogy az örökhagyó törvényes örököse az örökhagyó testvére, IV. rendű alperes volt, aki életében a szóbeli végrendeletet nem támadta meg. Az örökhagyó halálakor tehát - érveltek - a felperes jogelődje életben volt, azaz mint törvényes örökös nem esett ki az örökségből, az ő életében a felperes törvényes öröklésre nem volt jogosult. Hivatkoztak arra, hogy a felperes mint a hagyatéki eljárásban apja képviselőjében eljáró személy a végrendeletet nem támadta meg, azt a II. és III. rendű alperesek képviselőjében érvényesnek fogadta el, a II., III. rendű kiskorú alperesek örökségét átvette.
- [19] Hivatkoztak továbbá arra, hogy a felperes határozott pontos kereseti kérelmet nem terjesztett elő, amikor a hagyatékba tartozó ingóságok 1/3-át is kérte. Utaltak e körben arra, hogy időközben a bankszámlák megszüntetésre kerültek, a pénzeszközök a jogerős hagyatékátadó végzés alapján a végrendeleti örökösöknek átadásra kerültek.
- [20] Sérelmezték, hogy az eljáró bíróságok szerintük a felperes által előterjesztett kötelmi igény nélkül adtak helyt az ingó kiadás iránti kérelmének.
- [21] Kifogásolták továbbá, hogy a másodfokú bíróság nem vizsgálta felül a felperes személyes költségmentessége feltételeinek fennállását annak ellenére, hogy a felperes komoly ingatlanvagyonnal rendelkezik, ezért szerintük nem jogosult a személyes költségmentesség kedvezményére.
- [22] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [23] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [24] A felülvizsgálati kérelemnek mint rendkívüli perorvoslatnak az alapja a régi Pp. 270. § (2) bekezdése szerint a jogszabálysértés, amely anyagi jogi vagy eljárásjogi jogszabálysértés egyaránt lehet, utóbbi azonban a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 275. § (3) bekezdése szerint csak abban az esetben alapozza meg, ha annak az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatása volt.
- [25] Ez utóbbival összefüggésben a Kúria rámutat arra, hogy a másodfokú bíróságnak a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 8. § (1) bekezdése alkalmazása során, a személyes költségmentesség feltételei fennállásának felülvizsgálata kapcsán megvalósult esetleges eljárási szabálysértése nem hat ki a jelen ügy érdemi elbírálására, ezért a felülvizsgálati kérelem e tárgyban nem vezethetett eredményre.
- [26] A felperes módosított keresetében a VI-VII. rendű alperesekkel szemben kizárólag annak

megállapítását kérte, hogy a 2. és 10. pontban meghatározott ingatlanhagyaték 1/3 tulajdonjogát törvényes öröklés jogcímén megszerezték. Az ingóhagyaték kiadása körében tehát velük szemben nem volt kereseti kérelme, ezért rájuk vonatkozóan a jogerős ítélet értelemszerűen csak az ingatlan hagyatékkal kapcsolatos rendelkezést tartalmaz. A Kúria következetes gyakorlata szerint csak olyan kérdés támadható - sikerrel - felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt, amelyről a jogerős ítélet rendelkezett (BH 2017.232.). Mivel a VI-VII. rendű alperesekkel szemben az ingóhagyaték kiadása tárgyában a jogerős ítélet rendelkezést nem tartalmaz, e körben a felülvizsgálati kérelem nem lehet alapos.

- [27] Az adott ügyben az első- és a másodfokú bíróság is helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a felperes a szóbeli végrendelet érvénytelenségének megállapítására keresetösségi joggal - perbeli legitimációval - rendelkezik. Az e körben kifejtettekkel a Kúria mindenben egyetért, a jogerős ítélet helyes indokaira csupán visszautal a régi Pp. 254. § (3) bekezdése értelmében.
- [28] A Kúria a felülvizsgálati kérelem kapcsán a következőket hangsúlyozza. A régi Ptk. 653. §-a alapján végrendelet érvénytelenségére és hatálytalanságára csak az hivatkozhat, aki az érvénytelenség, illetőleg hatálytalanság megállapítása esetében maga örököl vagy tehertől mentesül. A régi Ptk. 608. § (2) bekezdése szerint az öröklésből kiesett szülő helyén ennek leszármazói örökölnék. Ehhez képest arra helytállóan hivatkoztak a VI-VII. rendű alperesek, hogy az adott esetben az örökhagyó testvére - a felperes apja - mint törvényes örökös nem esett ki az örökségből, mert - egyéb okok mellett - az esik ki az örökségből, aki nem éli túl az örökhagyót. Az adott esetben viszont nem az volt a vitás, hogy a felperes apja - a fentiek szerint - örököse volt-e az örökhagyónak, hanem abban a jogkérdésben kellett állást foglalni, hogy a felperes mint az apja törvényes örököse [Ptk. 7:55. § (1) bek.] jogutódként érvényesítheti-e az apjának a végrendeleti örökösökkel szembeni öröklési igényét. Ebben a körben jelentőséget kellett tulajdonítani a következőknek. A hagyatéki tárgyaláson a felperes apja nem tudott megjelenni, kérte a tárgyalás elhalasztását, az erre irányuló kérelmét azonban a közjegyző elutasította. A felperes apja a hagyatékátadó végzés ellen benyújtott fellebbezésében jelezte: a szóbeli végrendeletet érvénytelennek, illetőleg hatálytalannak tekinti, azt nem fogadja el. Ilyen körülmények között az alperesek nem hivatkozhattak arra, hogy az adott törvényes örökös - a felperes apja - a szóbeli végrendeletet érvényesnek, hatályosnak ismerte el.
- [29] A fentiekből következően a felperes az apja öröklési igényét - mint annak törvényes örököse - jogszerűen érvényesítette, ehhez képest a szóbeli végrendelet megtámadásának joga mint jogutódot megillette, tekintettel arra, hogy a régi Ptk. 653. §-ában foglalt feltételek a jogelődje vonatkozásában fennálltak. Következésképpen a szóbeli végrendelet megtámadására, érvénytelenségének megállapítása iránti kereset előterjesztésére, a perbeli igények érvényesítésére a felperes keresetösségi joggal, azaz perbeli legitimációval rendelkezik. Az pedig a felülvizsgálati eljárásban már nem volt vitás, hogy helytállóan mondták ki az ügyben eljáró bíróságok: a keresetösségi jog az ügy érdemi megítélése körébe tartozó anyagi jogi kérdés, ezért arról a bíróság kizárólag érdemi határozattal, azaz ítélettel dönthetett.
- [30] Mindezekre tekintettel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt - előzőekben ismertetett - okból nem jogszabálysértő, ezért a Kúria azt a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [31] A VI-VII. rendű alperesek felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a régi Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése alapján kötelesek megfizetni a felperes felülvizsgálattal felmerült eljárási költségeit. A személyes költségmentességük folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.
- [32] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi

intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) kormányrendelet (Veir.) 29. § (1) bekezdésére és az 1/2020. (IV. 30.) PK vélemény 1. bekezdésére figyelemmel - a tárgyalás tartására irányuló kérelem ellenére - a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2020. június 24.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Gyarmathy Judit s. k. bíró